

VÅLD^{ILSKA}
GRUPPTRYCK MISSBRUK
ORO^{DROGER} UTBROTT
HEMLIGHETER BRÅK
ÖVERGREPP
MISSHANDEL BLÅMÄRKEN
HEDER^{FÄNGELSE}
FATTIGDOM^{UTBROTT}
ALKOHOL^{SKOLK}

Soc för unga i Haninge

– stödmaterial för dig som är lärare i grundskolan

- Kort om socialtjänsten
- checklista vid oro för en elev
- lektionsupplägg
- kontaktinfo.

Innehållsförteckning

Du har en viktig roll!	5
Socialtjänsten – en översikt	6
Första och andra linjens socialtjänst	7
Så kontaktar man socialtjänsten	7
Socialtjänsten stöttar på olika sätt	7
Om en elev kan bo kvar hemma.....	9
Om en elev begår eller blir utsatt för brott	10
Om en elev far illa – gör alltid en orosanmälan	11
Checklista vid oro för en elev	14
Fler sätt att få hjälp	16
Vad säger läroplanen?	21
Introduktion i Lgr22	21
Syfte (gäller hela grundskolan)	21
Centralt innehåll	22
Betygskriterier.....	23
Lektionsupplägg – tre förslag	24
För elever på lågstadiet.....	24
För elever på mellan- och högstadiet.....	25
Fördjupningsuppgifter för mellan- och högstadiet.....	25
Kontaktuppgifter till socialtjänsten i Haninge	32

VÅLD ILSKA
GRUPPTRYCK MISSBRUK
ORO DROGER UTBROTT
HEMLIGHETER **BRÅK**
ÖVERGREPP
MISSHANDEL BLÅMÄRKEN
HEDER **ENSAM** FÄNGELSE
FATTIGDOM UTBROTT
ALKOHOL SKOLK

Du har en viktig roll!

Orolig för en elev
i din klass?
Se checklisten
på sida 14!

Alla elever i Haninge ska veta att det finns hjälp och stöd att få om man inte har det bra – och som lärare har du en viktig roll.

Det är utgångspunkten till detta stödmaterial för dig som är lärare i grundskolan i Haninge kommun. Här har vi samlat viktig information om socialtjänsten. Materialet är kopplat till läroplanen och fungerar som handledning för dig. Använd gärna informationen i din undervisning!

Socialtjänsten är en del av samhällets välfärdssystem och erbjuder stöd och hjälp till barn, ungdomar och vuxna. Det finns många barn och ungdomar som behöver stöd från samhället för att de har det jobbigt. Det kan vara att de har en förälder som dricker för mycket eller har en psykisk sjukdom. Det kan också vara att de själva mår dåligt, skolkar eller missbrukar. Det finns även elever som kommer att uppleva svåra situationer när de blir vuxna som gör att de behöver stöd. Därför är det viktigt att berätta att det finns hjälp att få.

Genom detta stödmaterial vill vi ge grundläggande information om socialtjänsten. I slutet hittar du också lektionsförslag anpassade för grundskolan. Dessutom får du information om orosanmälan och en checklista som kan vara till hjälp om du är orolig för någon av eleverna i din klass.

Det kan vara svårt att veta hur man som vuxen ska prata med barn eller ungdomar om det som är svårt i livet. Förhoppningen är att du ska kunna använda detta material i undervisningen för att säkerställa att dina elever vet vilka rättigheter de har och vart de kan vända sig för stöd och hjälp.

Det är bra om elevvårdsteamet är involverade innan du påbörjar utbildningen, så att de kan ha beredskap att hjälpa till. Till exempel om någon elev behöver stöd eller har frågor du har svårt att svara på. Du kan självklart också höra av dig till socialtjänsten för att få hjälp att svara på svåra frågor.

Lycka till!

Stödmaterialen har utarbetats av socialtjänsten och utbildningsförvaltningen och bygger till stor del på en lärarhandledning som socialtjänsten i Sollentuna tagit fram, samt underlag från barnrättsorganisationen Maskrosbarn.

Socialtjänsten – en översikt

Alla barn har rätt att må bra, vara trygga och ha någon som tar hand om dem. Vårdnadshavare (oftast en förälder) ska ta hand om sina barn tills barnet fyllt 18 år, men ibland kan de eller barnet behöva stöd och hjälp från socialtjänsten. Socialtjänsten kan till exempel hjälpa till om barnet eller föräldrarna har problem som:

- **missbruk** – när någon i familjen dricker mycket alkohol eller tar droger
- **våld eller hot hemma** – när barnet eller någon annan i familjen blir slagen, hotad, hånad, utsatt för hedersproblematik eller sexuella övergrepp
- **ekonomiska problem** – när pengarna inte räcker till
- **kriminalitet** – när någon i familjen gör brottsliga saker
- **psykisk ohälsa** – när någon i familjen mår dåligt
- **skilsmässa eller separation** – när föräldrarna inte kommer överens.

Socialtjänsten i Haninge har ansvar för att hjälpa och stötta alla som bor i vår kommun. Det gäller också barn och ungdomar som kommit som nyanlända till Sverige.

Viktig information från socialtjänsten!

Alla barn och ungdomar:

- ska veta att det finns hjälp och stöd att få
- har rätt att må bra
- har rätt att prata med någon som lyssnar
- har rätt att bli tagna på allvar.

Hos socialtjänsten arbetar bland annat socialsekreterare och behandlare med särskild kunskap om barn och ungdomars behov. De är vana vid att träffa familjer som behöver stöd och hjälp.

Första och andra linjens socialtjänst

För att på bästa sätt erbjuda stöd och hjälp till barn, ungdomar och deras familjer är socialtjänsten i Haninge indelad i första och andra linjens socialtjänst.

Första kontakten sker alltid med **första linjens socialtjänst**, där det finns en mottagningsgrupp som tar emot anmälningar och ansökningar. Här finns även familjerätten som stödjer föräldrar som inte kommer överens vid skilsmässa och separation.

Inom **andra linjens socialtjänst** finns utredningsgrupper som gör utredningar och följer upp insatser för barn och unga i åldern 0–17 år. Där finns också grupper som arbetar med familjehemsvård där de utreder och ger stöd till familjehem samt barn och unga som är placerade i familjehem. I andra linjen finns även en grupp som arbetar med kontaktfamiljer och kontaktpersoner för såväl barn och ungdomar som vuxna.

Så kontaktar man socialtjänsten

Både elever och vuxna kan kontakta socialtjänsten för att ställa frågor och få stöd och hjälp. Om eleven eller en förälder ber socialtjänsten om hjälp kallas det att göra en ansökan. Då måste socialtjänsten inleda en utredning och ta reda på vilken hjälp familjen behöver.

Det går att kontakta socialtjänsten på olika sätt – antingen digitalt eller genom att ringa mottagningsgruppen. Kvällar, nätter och helger kontaktar man i stället socialjouren. I slutet av broschyren finns kontaktuppgifter och information om när och hur man kan kontakta socialtjänsten i Haninge.

Om det behövs kan man prata med socialtjänsten anonymt, till exempel för att ställa frågor och ta reda på mer innan man bestämmer sig för att berätta vem man är. Det gäller såväl barn och ungdomar som vuxna. Om eleven tycker det är jobbigt att ringa själv till socialtjänsten kan hen ta hjälp av en vuxen som hen litar på, till exempel en släkting, tränare, lärare eller skolkurator. Eleven kan också be den vuxna att ringa till socialtjänsten och berätta om det som är svårt.

Socialtjänsten stöttar på olika sätt

Socialtjänsten kan hjälpa och stötta elever och deras familjer på olika sätt. En del får hjälp från socialtjänsten medan andra får hjälp på andra sätt, till exempel från sjukvården eller extra stöd i förskolan och skolan. Om du eller din elev har frågor eller funderingar kring vilket stöd som finns kan ni alltid ringa och fråga.

INFORMATION FÖR DIG SOM ÄR LÄRARE

Stöd och hjälp från socialtjänsten är gratis och bygger på frivillig medverkan. Det innebär att socialtjänsten inte kan hjälpa till om en familj tackar nej till hjälp och stöd. Detta gäller dock inte när barn far illa och behöver omhändertas och placeras utanför det egna hemmet enligt tvångslagstiftning. Att placera ett barn mot familjens vilja är ett beslut som fattas av förvaltningsrätten utifrån en ansökan från socialnämnden i kommunen. För att det ska ske behöver socialtjänsten göra en utredning.

Socialtjänsten vill gärna göra utredningen tillsammans med eleven och föräldrar för att se om socialtjänsten har någon hjälp som passar. Socialtjänsten samarbetar också med andra delar av samhället, som skolan, polisen, barn- och ungdomspsykiatri och sjukvården.

Socialtjänsten har insatser riktade såväl till barn och ungdomar som föräldrar. Man kan också ha en kombination av olika insatser. Här berättar vi om några vanliga insatser:

Familjebehandling

Om det är jobbigt hemma kan en eller flera i familjen träffa en familjebehandlare. Det kan till exempel vara att föräldrarna bråkar mycket och inte kommer överens, eller har svårt att veta hur de ska ta hand om barnen. De som jobbar med familjebehandling är utbildade för att hjälpa till att hitta lösningar på familjens problem. En familjebehandlare kan antingen komma hem till familjen eller så får familjen gå på möten på familjebehandlarnas kontor.

Kontaktperson eller kontaktfamilj

En elev kan få en kontaktperson eller kontaktfamilj för att hen behöver stöd i sin vardag, till exempel för att aktiveras på sin fritid, få hjälp med skolarbetet, få trygghet, komma till en ny miljö och få ett större kontaktnät av vuxna. Det kan också handla om att hen behöver bryta sig loss från en olämplig miljö.

En kontaktperson träffar man regelbundet. Hur ofta och hur länge beror på behovet. En kontaktfamilj tar emot barnet eller ungdomen i sitt hem. Det kan handla om några dagar och nätter i månaden eller längre perioder i samband med exempelvis ett skollov.

Ekonomiskt bistånd

Om familjens pengar inte räcker till det allra viktigaste, som mat, kläder och boende, kan en vuxen i familjen vända sig till socialtjänsten som gör en utredning för att se om familjen har rätt att få pengar genom ekonomiskt bistånd. Det är dock en tillfällig lösning.

Om en elev kan bo kvar hemma

Socialtjänsten försöker alltid jobba för att barn och ungdomar ska kunna bo kvar hemma, men ibland går det inte av olika anledningar – till exempel när en förälder mår för dåligt för att kunna ta hand om familjen eller om eleven skadar sig själv och behöver mer hjälp än vad föräldrarna kan ge. Innan det kan bli aktuellt med ett nytt boende prövas alltid flera andra sätt att hjälpa familjen.

Det är socialtjänstens ansvar att bestämma om eleven ska bo hos en släkting, i ett familjehem eller på något annat ställe. Det är ovanligt att socialtjänsten tar hand om barn utan att föräldrarna eller eleven vill det. Socialtjänstens ansvar och mål är att eleven ska få det så bra som möjligt. Därför är det viktigt för socialtjänsten att veta vad eleven vill. Om hen inte kan bo kvar hemma finns det olika boendeformer.

Jourhem

Ett jourhem är en vanlig familj som tar emot barn eller ungdomar under en kortare och begränsad tid, tills de kan flytta tillbaka till sin familj, eller till ett familjehem. En jourhemsfamilj tar emot ett barn och ungdom som snabbt måste bo någon annanstans tills socialtjänsten kommit fram till en mer långsiktig lösning.

Familjehem

Barn eller ungdomar som inte kan bo hemma under en längre tid kan få komma till ett familjehem. Att bo i familjehem innebär att bo som familjemedlem i en annan familj. Det kan vara en familj i närmiljön eller en man inte känner. Tiden barnet eller ungdomen bor i familjehem är olika lång, och vissa bor där tills de blir vuxna.

HVB

HVB står för hem för vård och boende. HVB är en form av hem för barn eller ungdomar som inte kan bo kvar hemma, men där familjehem inte är ett alternativ eftersom barnet/ungdomen behöver vård och behandling. På HVB finns personal tillgänglig dygnet runt som ger det stöd som behövs.

Öppna serviceinsatser som inte kräver utredning

Om en elev eller dess föräldrar vill ha stöd och hjälp utan att socialtjänsten startar en utredning finns det verksamheter inom socialtjänsten dit de kan vända sig direkt. De kallas för serviceinsatser och är gratis. Du som är lärare kan hänvisa elever eller föräldrar direkt till dessa verksamheter.

I Haninge finns bland annat olika stödgrupper för barn och unga där de kan träffa andra i samma situation. Det finns exempelvis grupper för barn till föräldrar med psykisk ohälsa eller beroendeproblematik. Kommunen har också mottagningen MiniMaria, dit barn, ungdomar och föräldrar kan vända sig direkt med frågor

eller bekymmer kopplade till alkohol, narkotika eller problem med spel om pengar. Mottagningen erbjuder råd, stöd och behandling. Dessutom har kommunen en familjecentral dit föräldrar kan vända sig för råd och stöd kring sitt föräldraskap. Det går också bra att kontakta mottagningsteamet barn och unga för mer information. Läs mer om dessa och andra verksamheter på hanninge.se/omsorg-och-stod

Om en elev begår eller blir utsatt för brott

När en elev begår brott

När en elev begår ett brott kan både socialtjänsten och polisen göra en utredning, men utredningarna har olika funktioner. Polisens huvuduppgift är att utreda om ett brott har begåtts och vem som är gärningsperson. Socialtjänsten utreder om barnet har behov av skydd eller andra insatser.

Socialtjänstens ansvar är inte att döma eller bestraffa – utan att identifiera de barn och ungdomar som riskerar att utvecklas negativt på grund av brottslig verksamhet och se till att de får stöd och skydd.

Principen i samhället är att socialtjänsten bäst kan ge det stöd som barn, ungdomar och deras föräldrar behöver. Därför ska unga som begår brott i första hand få insatser från socialtjänsten. Ambitionen är att barn och ungdomar så långt det är möjligt ska hållas utanför kriminalvården och frihetsberövande insatser.

Ett barn under 15 år är inte straffmyndigt och kan inte dömas för begångna brott. Här bär socialtjänsten hela ansvaret för att vidta åtgärder. Ett barn under 15 år som begått ett brott får komma med sina föräldrar på samtal med socialtjänsten. Om barnet eller föräldrarna vill ha stöd eller om socialtjänsten bedömer att familjen behöver stöd inleds en utredning. Om brottet är grövre inleds alltid en utredning hos socialtjänsten.

För barn och ungdomar i åldern 15–18 år delas ansvaret mellan socialtjänst, polis, åklagare och domstol, samt i allvarigare fall även kriminalvården. Socialtjänsten och de rättsvårdande myndigheterna har ett gemensamt intresse att förhindra och motverka brott.

Om eleven begår ett brott i skolan kan skolan polisanmäla det, men socialtjänsten får inte automatiskt reda på detta. Om ni på skolan är oroliga för en elev måste det anmälas till socialtjänsten – se sida 11–12. Socialtjänsten anmäler till polisen när barn och ungdomar blivit utsatta för brott men inte när de begår brott.

När en elev blir utsatt för brott

En elev som blivit utsatt för brott eller en traumatisk händelse kan behöva stöd för att gå vidare i livet. Socialtjänsten ansvarar för att de som utsatts för brott och deras närstående får stöd och hjälp. I Haninge finns Barnahus – en plats där polis, åklagare, socialtjänst, krisstödjare, barnläkare och barn- och ungdomspsykiatri (PRIMA) arbetar tillsammans. Dit kommer barn och ungdomar som blivit utsatta för brott, våld eller övergrepp i nära relation. Lokalerna är miljöanpassade och alla som träffar barn och ungdomar där är speciellt utbildade för det. I kommunen finns också Stödcentrum för unga brottsutsatta som riktar sig till unga som blivit utsatta för exempelvis rån, misshandel, våldtäkt, hatbrott, olaga hot, stöld och ofredanden. Där kan även anhöriga och vittnen få stöd. Man behöver inte ha gjort en polisanmälan för att kontakta stödcentrum och det går bra att vara helt anonym.

Om en elev far illa – gör alltid en orosanmälan

Alla som arbetar inom skolan är enligt lag skyldiga att göra en orosanmälan till socialtjänsten om de får kännedom om eller känner oro över att en elev far illa eller riskerar att fara illa. Du som skolpersonal är också skyldig att lämna uppgifter som kan vara av betydelse för socialtjänstens utredning. Lagen säger att alla är skyldiga att anmäla oro för ett barn eller ungdom om sådan uppstår, vilket innebär att du som lärare är skyldig att anmäla oro även om exempelvis rektorn inte vill anmäla.

Du behöver inte vara säker – misstanke räcker

Du som kommer i kontakt med barn och ungdomar i yrket får inte göra en anonym orosanmälan. Du kan däremot ringa och rådgöra med socialtjänsten utan att uppge namn på den oron avser, innan du tar ställning till om du ska göra en orosanmälan eller inte. Som anmälare behöver du inte vara säker på att eleven far illa, det räcker att du misstänker det. Det är socialtjänsten som ska utreda elevens situation och bedöma om de behöver skydd eller stöd.

Din orosanmälan kan vara livsavgörande

För eleven kan det vara livsavgörande att du och dina kollegor på skolan tar anmälningsplikten på största allvar och anmäler er oro.

Anmälningsplikten kan väcka många frågor och känslor. Ibland vet du kanske när du behöver göra en orosanmälan, men är rädd att svika elevens förtroende eller är orolig för vad din anmälan kan leda till. Rådgör alltid med skolledningen och elevhälsoteamet på din skola, eftersom de kan ha mer information om eleven.

Oftast ska du informera föräldrarna – men det finns undantag

Du bör ha som utgångspunkt att samverka med vårdnadshavarna och informera dem om att det görs en orosanmälan och varför, men det finns undantag. Varje skola har en plan för hur anmälan ska gå till och vilka som ska informeras.

Om du eller någon annan på skolan är orolig för att en elev utsätts för hot, våld, övergrepp eller hedersrelaterat förtryck ska skolan inte informera vårdnadshavarna om att en orosanmälan görs. I stället ska ni kontakta socialtjänsten, som i sin tur avgör hur kontakten med vårdnadshavarna ska ske. Socialtjänsten avgör också om de behöver anmäla vidare till polisen för en brottsutredning.

Gör flera anmälningar om problemen fortsätter

Om skolan gjort en orosanmälan till socialtjänsten och nya saker tillkommer eller problemen upprepar sig, är det viktigt att göra upprepade anmälningar. Det kan vara värdefull information när socialtjänsten beslutar om de ska inleda en utredning eller inte. Det är också viktigt i det fortsatta utredningsarbetet.

Så gör du en orosanmälan

På haninge.se/orosanmalan finns information om hur du går till väga för att göra en orosanmälan. Du kan också läsa mer om orosanmälan på Skolverkets och Socialstyrelsens webb. På Socialstyrelsen webb finns en kort film om orosanmälan riktad till anmälningskyldiga.

Så går det till efter en orosanmälan

När socialtjänsten får in en orosanmälan gör de en skyddsbedömning samma dag. I samtal med skolan tar socialtjänsten reda på om eleven behöver akut hjälp och skydd. Om socialtjänsten bedömer att situationen inte är akut bjuder skolan in till ett samverkansmöte med eleven och förälder, om det sker med hänsyn till elevens bästa. Om någon utanför skolan gör en anmälan informeras skolan inte om att en anmälan gjorts.

Ett samverkansmöte ska hållas så fort som möjligt och syftet är att ta reda på mer om hur eleven har det och hur hen mår. Oftast sker mötet i skolans lokaler. Inom 14 dagar ska socialtjänsten fatta beslut om de ska inleda en utredning eller inte. Beslutet meddelas till den som gjort anmälan, om anmälaren (exempelvis skolan) bett om det.

Om socialtjänsten gör en utredning

Socialtjänsten gör en utredning för att få mer information om hur eleven har det och vilket stöd eleven och familjen behöver. Målet är att socialtjänsten och familjen tillsammans ska komma fram till vilken hjälp som behövs för att det ska bli bättre. Under utredningen kontaktas skolan för referenssamtal där ytterligare information samlas in om eleven, bland annat från mentorn och elevhälsan. Socialtjänsten gör ibland referenssamtal med relevant skolpersonal även när någon utanför skolan gjort en orosanmälan. I vissa fall skickar socialtjänsten ut konsultationsdokument i stället för att ha ett samtal eller referensmöte. Konsultationsdokumentet behöver fyllas i omgående för att socialtjänsten snabbt ska få en bild av hur eleven har det i skolan. En utredning får som regel inte ta mer än fyra månader.

Skolan får inte veta allt om utredningen

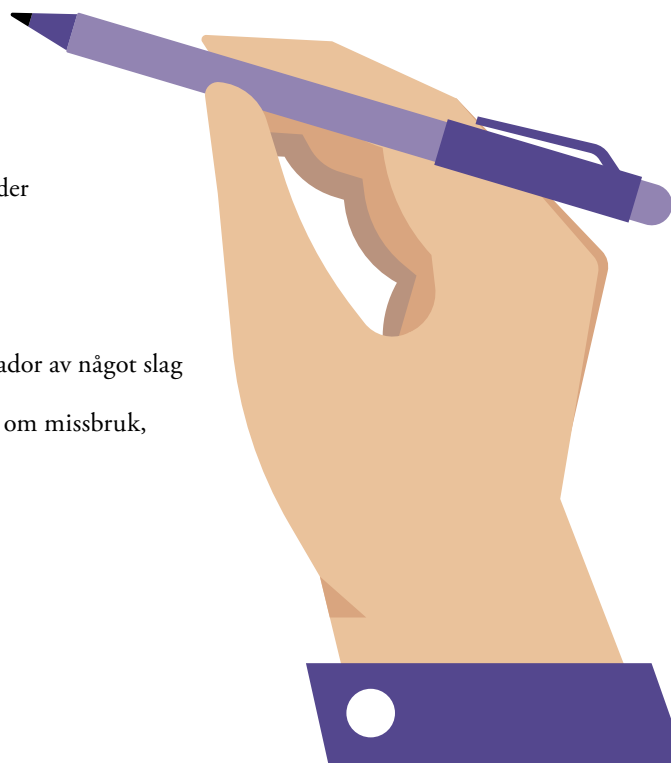
När skolan är anmälare kan socialtjänsten lämna information till skolan om att utredning inleds, inte inleds eller pågår. Någon annan information – exempelvis om en utredning har avslutats och vad den resulterade i – har socialtjänsten inte rätt att delge på grund av sekretess. Men om det finns samtycke från föräldrar och ungdom över 15 år får socialtjänsten delge skolan annan information. Från barn under 15 år krävs inget samtycke.

Socialtjänsten försöker så långt det är möjligt få samtycke från föräldrar och ungdomar över 15 år för att kunna lämna information till skolan om sådant som det gynnar eleven att skolpersonal känner till. Men om det saknas samtycke kan socialtjänsten inte meddela skolan vad som händer i ärendet.

Checklista vid oro för en elev

Denna checklista för dig som är lärare kan ge stöd i att börja fundera kring dina elever. Självklart kan det också finnas andra viktiga aspekter som inte finns med i checklistan. Listan ska användas för en enskild elev och inte för hela klassen. Finns det någon elev i din klass som:

- har för hög frånvaro
- inte vill prata om sin familj/föräldrar
- känns frånvarande
- äter dåligt/inget alls
- har problematisk skolfrånvaro
- har en eller två föräldrar som aldrig deltar i utvecklingssamtal/föräldramöten
- har svårt att fokusera
- ofta är väldigt trött
- ofta kommer sent till lektionen
- inte får grundläggande behov tillgodosedda hemifrån
- har höga krav/prestationsångest
- sällan gör sina läxor
- ofta är arg på sin omgivning
- ofta lämnar klassrummet
- uttrycker extrema åsikter
- inte har lämpliga kläder för årstiden eller sin ålder
- har dålig hygien generellt
- har en anknytningsproblematik
- ofta har gjort sig illa/ofta har synliga fysiska skador av något slag
- återkommande skriver om ämnen som handlar om missbruk, psykisk ohälsa, våld, övergrepp eller döden
- är på väg in i/befinner sig i kriminalitet

Har du kryssat i en eller flera rutor?

Det kan det vara ett tecken på att du ska fråga hur eleven mår. Berätta för eleven att du är orolig och varför du är det. Kanske kommer eleven berätta idag, eller en annan dag. Det är inte det viktigaste. Det viktigaste är att du har uppmärksammat någon som förmodligen behöver det. Du kommer inte göra skada genom att visa att du bryr dig – tvärtom.

Utifrån dina tankar och/eller samtal med eleven, kontakta gärna skolans elevhälsoteam för en fortsatt diskussion kring stöd och hjälp för eleven. Du kan även kontakta socialtjänstens mottagningsgrupp för att rådgöra.

Checklistan bygger på Maskrosbarns läromaterial Skolkurage.

Kom ihåg!

- Våga fråga, lyssna och tro på det eleven berättar.
- Visa att du finns där.
- Du behöver inte ha en lösning – det viktigaste är att eleven blir sedd och lyssnad på.
- Diskutera gärna eleven med elevhälsan.
- Du är viktig och du kan göra skillnad.

Fler sätt att få hjälp

Förutom socialtjänsten finns fler organisationer och myndigheter som kan ge barn och ungdomar råd och stöd. Här presenterar vi några av dem. Länkar finns på haninge.se.

Barnens rätt i samhället (BRIS)

Alla som är under 18 år kan prata med en kurator på BRIS. Att ringa eller sms:a till BRIS är helt gratis. Det syns inte på telefonräkningen och du kan vara anonym, vilket betyder att du inte behöver säga vem du är. BRIS har även mejl, chatt och diskussionsforum.

Barnombudsmannen (BO)

Barnombudsmannen är en statlig myndighet med uppdrag att arbeta för barns och ungas rättigheter och intressen utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Barnombudsmannen svarar på frågor om barns och ungas rättigheter.

BUFFF – Barn och ungdom med förälder/familjemedlem i fängelse

Den som har en förälder eller familjemedlem i fängelse, häkte eller frivård kan få råd och stöd av BUFFF. Även förälder, syskon, mor- och farförälder och familjehem kan kontakta BUFFF för råd och stöd.

ECPAT

ECPAT erbjuder hjälp, stöd och kunskap om bilder, sexuella kränkningar, hot och övergrepp på nätet eller IRL, för dig under 18 år. ECPAT kan också hjälpa till att ta ner nakenbilder som spridits. Du kan ta kontakt via telefon, chatt eller mejl.

Frisk & Fri

Till Frisk & Fri – riksföreningen mot ätstörningar – kan du vända dig om du har tankar kring kropp, mat och träning som känns jobbiga, eller om du är orolig för att någon i din närhet inte mår bra. Både den som är drabbad av en ätstörning och närstående kan ringa eller chatta anonymt och kostnadsfritt.

Haninge ungdomsjour

Haninge ungdomsjour är en ideell förening som arbetar för ett ökat välmående bland unga och för att motverka våld. Föreningen har bland annat en stödchatt där du kan chatta anonymt. Du kan även kontakta dem anonymt via ett kontaktformulär.

IVO:s barn – och ungdomslinje

Du som är under 21 år kan ringa och skriva till barn- och ungdomslinjen för att fråga om dina rättigheter eller berätta om det som inte fungerar bra i socialtjänsten. Samtalet är gratis och syns inte på telefonräkningen.

Jag vill veta (Brottsoffermyndigheten)

På jagvillveta.se kan du som är under 18 år läsa om dina rättigheter vid brott. Det finns information om vad som är brottsligt, hur du kan känna om du varit med om brott och var du kan få hjälp. Det finns också information om vad som händer om du anmäler eller om det blir rättegång.

Jourhavande kompis (Röda korset)

Jourhavande kompis är en verksamhet inom Röda Korsets ungdomsförbund. Du som är under 25 år kan chatta anonymt med jourhavande kompis om vad som helst, till exempel om kärlek, mobbing, ensamhet eller familjesituationen.

Killfrågor

På killfrågor.se kan du som identifierar dig som kille eller ung man 10–25 år chatta om vad som helst, helt anonymt med någon som lyssnar, stöttar och peppar.

Koll på soc

Socialtjänsten ansvarar för att ge stöd och råd till barn och unga som inte har det bra. På webbplatsen kollpasoc.se kan du få svar på vanliga frågor och se filmer om socialtjänsten.

Maskrosbarn

Maskrosbarn ger stöd till dig som är 13–19 år och har en förälder som dricker för mycket, tar droger, mår psykiskt dåligt eller utsätter dig för psykiskt eller fysiskt våld. Du kan chatta anonymt, träffa andra med liknande erfarenheter eller prata med och få stöd av en vuxen.

Origo

Origo arbetar mot hedersrelaterat våld för ungdomar 13–26 år. De som jobbar på Origo vet hur livssituationen ser ut för många unga, de har tystnadsplikt och du kan kontakta dem anonymt.

PRIMA Barn Handen – Barn och ungdomspsykiatri

PRIMA är barn- och ungdomspsykiatri i Handen. Mottagningen är öppen för barn och ungdomar 0–18 år som bor i Haninge, Nynäshamn eller Tyresö kommun.

INFORMATION TILL ELEVER

RFSL – stödmottagning hbtqi-personer

RFSL:s stödmottagning är till för dig som är hbtqi-person och har blivit utsatt för trakasserier, hot och våld (hbtqi är ett paraplybegrepp för homosexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter samt intersexpersoner). Ibland handlar det om brottsliga handlingar, men det behöver inte göra det. Även närstående och vänner till våldsutsatta hbtqi-personer är välkomna att ta kontakt. Stöd sker genom samtal, telefonsamtal eller mejl. Stödet är gratis, personalen har tystnadsplikt och du kan vara anonym.

RFSU – Riksförbundet för sexuell upplysning

Till RFSU kan du ställa frågor om allt som har med kroppen, sex och relationer att göra, bland annat via chatt.

Rädda Barnens Kärleken är fri

Kärleken är fri är Rädda Barnens förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. De har bland annat en stödchatt för barn och ungdomar där du kan prata om hedersrelaterat förtryck, våld, begräsningar, rättigheter, kärlek, tvångs- äktenskap och könsstympning. De har tystnadslöfte.

Rädda Barnens orostelefon

Orostelefonen är en stödtelefon för barn och unga i frågor som rör våldsbejakande extremism, hatbudskap och radikalisering. Den som ringer kan vara anonym, samtalen kostar inget och syns inte på telefonräkningen.

SHEDO

SHEDO är en ideell förening som ger stöd till personer med självskadebeteende och ådstörningar samt deras närstående. Hos SHEDO kan du chatta anonymt.

Självordslinjen

Självordslinjen är till för dig som har tankar på att ta ditt liv eller har en närstående med sådana tankar. Du kan ringa, chatta eller mejla anonymt.

Storasyster

Storasyster är en ideell förening för dig som är 13 år och uppåt som utsatts för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp, och dina anhöriga. Föreningen erbjuder bland annat mejl- och chattjour och du kan vara anonym.

Stödcentrum för unga brottsutsatta

Om du blivit utsatt för brott och är under 21 år kan du kontakta stödcentrum för unga brottsutsatta för att få stöd och hjälp. Stödcentrum hjälper till både med praktiska frågor om polisprocessen eller brottskadeersättning och med stöd till anhöriga och vittnen. Alla möten är gratis, personalen har tystnadsplikt och du kan vara anonym. Det eventuella brottet behöver inte vara polisanmält för att du ska få komma på möte.

Tillsammans

Föreningen Tillsammans är en ideell organisation för dig som är 12–30 år och har erfarenhet av sexuellt våld, eller är anhörig eller vän till någon som blivit utsatt. Föreningen erbjuder olika former av gratis stöd, till exempel stödtelefon, stödgrupper och mejlstöd och de har tystnadslöfte.

Tjejjonen

Tjejjonen arbetar med att förebygga psykisk ohälsa och vänder sig till dig som definierar dig som tjej i åldern 10–25 år. Du kan få enskilda stödsamtal i deras chattforum eller samtal med så kallade storasystrar via Skype, chatt eller personliga möten.

Trygga Barnen

Trygga Barnen stöttar dig i åldern 7–25 år som är orolig över att någon i din närhet dricker för mycket alkohol, tar droger eller har andra former av missbruk. Du kan kontakta Trygga Barnen via chatt, mejl eller telefon.

UMO – ungdomsmottagning på nätet

UMO är en nationell ungdomsmottagning på nätet för unga 13–25 år. Här hittar du information om bland annat kroppen, sex, relationer, självkänsla, psykisk hälsa samt alkohol och droger.

Under Kevlaret

Under Kevlaret är en ideell förening som arbetar för att killar ska må bättre, där du som är kille får prata om sådant som är svårt (eller bara ovant) att dela med kompisar och familj. Det kan handla om relationer, sex, stress, existentiella frågor och allmänna grubblerier. De har en chatt där du kan vara anonym.

Ungarelationer.se

På ungarelationer.se kan du som är under 20 år få stöd och information om du blir utsatt i din relation, är kompis till någon som blir det eller är den som utsätter. Du kan chatta anonymt.

INFORMATION TILL ELEVER

Ungdomar.se

Ungdomar.se är en av Sveriges största digitala plattformar för unga. Här hänger 80 000 ungdomar varje vecka och diskuterar i forumet, ställer frågor i stöd och svar, bloggar och läser artiklar.

Ungdomsmottagningen i Haninge

Haninges ungdomsmottagning är till för dig upp till 22 år. Här kan du bland annat testa dig för könssjukdomar, få råd om preventivmedel eller prata om sex, kärlek och andra livsfrågor. Besöken är gratis och de som arbetar på ungdomsmottagningen har tystnadsplikt.

YOUMO – ungdomsmottagning på nätet (på flera språk)

YOUMO är en webbplats för dig som är 13–20 år. Här finns information om kropp, sex och hälsa. Du kan också läsa om jämställdhet, dina rättigheter och hur du kan få hjälp för att må bra. YOUMO är en del av UMO, ungdomsmottagningen på nätet, men informationen är översatt på flera språk.

Vad säger läroplanen?

I läroplanen för grundskolan (Lgr22) finns flera punkter som motiverar utbildningsinslag kring socialtjänsten. Här presenterar vi exempel från Lgr22 för samhällskunskap och dess koppling till socialtjänsten. Sammanställningen följer läroplanens upplägg med introduktion, syfte, centralt innehåll samt betygskriterier.

Introduktion i Lgr22

Introduktionen i samhällskunskap lyder i sin helhet i Lgr22:

Människor har alltid varit beroende av att samarbeta när de skapar och utvecklar samhällen. I dag står människor i olika delar av världen inför både möjligheter och problem kopplade till globalisering, interkulturella relationer och digitalisering. Kunskaper om samhället ger oss verktyg så att vi kan orientera oss i en komplex värld, ta ansvar för vårt handlande och främja hållbar utveckling.

Syfte (gäller hela grundskolan)

I Lgr22 finns, i avsnittet Syfte, en rad kopplingar till *förtrogenhet om demokrati och mänskliga rättigheter* samt vikten av att *eleverna utvecklar förståelse för hur individ och samhälle påverkar varandra*. Det talas också om att *ge eleverna förutsättningar att utveckla förståelse för sin och andras levnadsvillkor och hur de kan påverkas av faktorer som kön och socioekonomisk bakgrund*. Avsnittet avslutas med tre huvudpunkter:

Här ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om nedanstående (syften):

- *Kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter.*
- *Kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället.*
- *Förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.*

Centralt innehåll

Undervisningen i de samhällsorienterande ämnena och samhällskunskap ska behandla följande centrala innehåll (här presenteras endast de delar som har koppling till socialtjänsten):

I årskurs 1–3

- *Centrala samhällsfunktioner, till exempel sjukvård, räddningstjänst och skola.*
- *Mänskliga rättigheter inklusive alla människors lika värde och barnets rättigheter i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).*

I årskurs 4–6

- *Sociala skyddsnet för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.*
- *Det offentliga ekonomien. Vad kommuner, regioner och stat använder skattemedel till.*
- *Samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder.*
- *Kriminalitet och möjliga konsekvenser för individ och samhälle.*
- *De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.*

I årskurs 7–9

- *Människors identitet, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället och hur dessa kan påverkas av bland annat socioekonomisk bakgrund, kön, ålder och etnicitet.*
- *Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.*
- *Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar.*
- *Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor.*
- *Sveriges politiska system med Europeiska unionen, riksdag, regering, Sametinget, regioner och kommuner.*
- *Var olika beslut fattas och exempel på hur de påverkar individer, grupper och samhället i stort.*
- *Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen.*
- *Rättsystemet i Sverige och principer för rättsäkerhet. Möjliga orsaker till och konsekvenser av olika typer av kriminalitet.*

Betygskriterier

Dessa betygskriterier är direkt kopplade till de tre huvudpunkterna i Syfte. Här nedan ges betygskriterierna för åk 6 och åk 9 (utan de värdeord som ligger till grund för olika betyg (E, C och A)):

I årskurs 6

- Eleven visar kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter.
- Eleven visar kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven beskriver samband inom olika samhällsstrukturer. Eleven för resonemang om hur människor kan påverka och påverkas av förhållanden och strukturer i samhället.
- Eleven för resonemang om samhällsfrågor utifrån kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven granskar information och åsikter som rör samhällsfrågor i olika källor med källkritiska argument.

I årskurs 9

- Eleven visar kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar.
- Eleven visar kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven beskriver samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. Eleven för resonemang om hur individer och grupper kan påverka och påverkas av förhållanden och strukturer i samhället.
- Eleven för resonemang om samhällsfrågor utifrån kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven granskar information och åsikter som rör samhällsfrågor i olika källor med källkritiska argument.

Lektionsupplägg – tre förslag

Här presenterar vi förslag på hur du som lärare kan undervisa om socialtjänsten. Förslagen är anpassade för elevernas ålder. Det kan vara bra att starta undervisningen med att ta reda på var eleverna befinner sig idag. Vilken kunskap har de om socialtjänsten?

För elever på lågstadiet

Filmen *Alex besöker socialtjänsten* beskriver på ett enkelt sätt något som kan vara väldigt svårt – att gå till socialtjänsten med sin förälder för att det inte är bra hemma.
vimeo.com/147518218

Filmen *Om socialtjänsten i Haninge kommun* beskriver ett besök hos socialtjänsten i Haninge.
youtube.com/watch?v=-bYIE5KO4Zc&t=4s

- Visa filmen om Alex och om socialtjänsten i Haninge.
- Visa kommunens webb med information om socialtjänsten för barn och unga:
haninge.se/omsorg-och-stod/stod-till-barn-och-ungdomar

Diskutera följande med din klass:

- Vad tror ni att Alex tyckte om att läraren frågade hur Alex mådde och såg till att de fick träffa en socialsekreterare? Verkade det som en bra idé att gå dit?
- Hur och var får man kontakt med socialtjänsten i Haninge?
- Finns det andra vuxna som kan hjälpa Alex?
- Vad kan man göra om ens kompis mår dåligt?

För elever på mellan- och högstadiet

Filmerna *Vad är soc?*, *Vilken hjälp kan man få från soc?* samt *Kan jag vara anonym med soc?* besvarar vanliga frågor om socialtjänsten.

kollpasoc.se/vanliga-fragor-om-soc

Filmen *Om socialtjänsten i Haninge kommun* beskriver ett besök hos socialtjänsten i Haninge.

youtube.com/watch?v=-bYIE5KO4Zc&t=4s

- Visa filmerna om socialtjänsten.
- Visa kommunens webb med information om socialtjänsten för barn och unga:
haninge.se/omsorg-och-stod/stod-till-barn-och-ungdomar
- Diskutera följande med din klass eller i mindre grupper.
  - När, var och hur kan man kontakta socialtjänsten i Haninge?
  - Vilka andra vuxna runt en elev kan hjälpa till?
  - Vad kan man göra om ens kompis mår dåligt?

Fördjupningsuppgifter för mellan- och högstadiet

Dela upp klassen i mindre grupper och ge varje grupp något av de påhittade exemplen på följande uppslag. Det finns även filmer till de fem första exemplen på https://www.sollentuna.se/omsorg--stod/soc_for_unga/lararhandledning/

Be grupperna hitta olika typer av stöd och hjälp för Kim, Emma, Charlie, Lo, Sara, Tyra, Maja och Liam. Låt eleverna bland annat använda kommunens hemsida för att hitta information. Eleverna kan sedan redovisa sina svar för klassen.

haninge.se/omsorg-och-stod/stod-till-barn-och-ungdomar/nar-socialtjansten-kan-hjalpa-till

Lyft även gärna frågan om vad man som vän kan göra för någon som mår dåligt. Diskutera kring hur mycket man som vän kan göra och inte göra samt när en vuxen behöver få veta och kunna hjälpa till.

Kim har en förälder som är psykiskt sjuk

Föräldern stänger in sig och lagar ingen mat. Det finns ingen som tar hand om någonting hemma längre. Kims andra förälder bor långt borta och de har ingen kontakt. Kim vill inte berätta om detta för någon, för då kanske Kim inte får bo kvar hemma. Då skulle ju ingen ta hand om föräldern, vilket skulle göra Kim mycket orolig. Kim vill inte att någon ska veta att det är jobbigt och svårt hemma och tar därför väldigt stort ansvar för sig själv. Kim har nästan slutat umgås med kompisar och tar aldrig hem någon efter skolan eller på helgen. Om du som vän märker att Kim mår dåligt, vad kan du göra? Vem eller vilka i samhället tror du kan hjälpa Kim bäst?

Förslag till lösning:

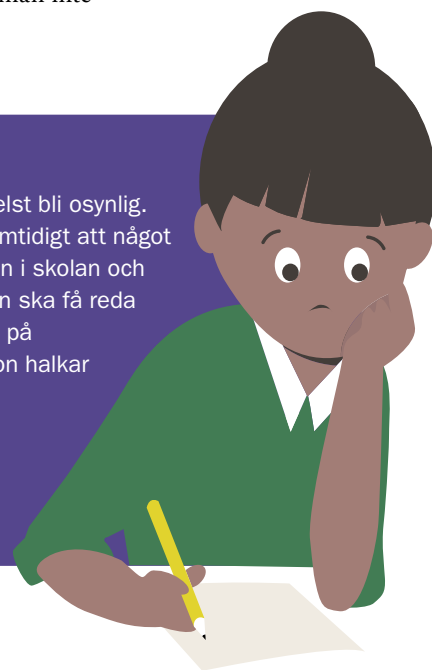
Som vän kan du alltid försöka prata med den som mår dåligt och finnas för hen. Du kan också säga till Kim att du tycker att hen verkar ledsen och föreslå att ni går och pratar med en vuxen, till exempel på skolan. Om Kim inte vill eller vågar, kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig.

Socialtjänsten är de som bäst kan hjälpa barn i den situation som Kim befinner sig i. De kan prata med Kim och föräldern och ta reda på vilket stöd och hjälp föräldern behöver för att kunna ta hand om Kim. Alla barn och ungdomar har rätt att bli väl omhändertagna i sin familj. Som barn eller ungdom ska man inte behöva ta hand om sin förälder på det sättet.

Emma har en förälder som slår den andra föräldern

Emma har börjat tycka att det är jobbigt att vara hemma och vill helst bli osynlig. Hon är orolig över att polisen ska komma när de slåss, men vill samtidigt att något ska hända som gör att det blir bättre hemma. Emma drar sig undan i skolan och undviker att prata med sina vänner, eftersom hon inte vill att någon ska få reda på att det är jobbigt hemma. Hon är orolig över hur det kommer bli på kvällarna och tänker mycket på det under dagarna, vilket gör att hon halkar efter i skolarbetet.

Vem skulle Emma först kunna vända sig till för stöd? Hur skulle socialtjänsten kunna hjälpa Emmas familj? Vad skulle du som vän kunna göra?

Förslag till lösning:

Emma kan vända sig till skolkurator, skolsköterska eller en annan vuxen som hon har förtroende för på sin skola eller utanför. Om de vuxna på skolan får veta hur Emma har det hemma har de skyldighet att kontakta socialtjänsten och göra en

orosanmälan. Inget barn eller ungdom ska behöva bli slagen eller se när vuxna slåss hemma, det är förbjudet enligt svensk lag. Emma kan också själv ta kontakt med socialtjänsten genom att ringa till mottagningsgruppen och berätta hur hon har det hemma.

När socialtjänsten får veta hur Emma har det måste de prata med hennes föräldrar, men först måste de se till att Emma är trygg med det och vet vad socialtjänsten planerar. Socialtjänsten kan hjälpa till på olika sätt beroende på vilken inställning hennes föräldrar har och om de vill ha hjälp. Socialtjänsten måste alltid se till att Emma skyddas från alla former av våld.

Som vän kan du alltid försöka prata med Emma och fråga vad du kan göra för henne. Du kan också säga till Emma att du tycker att hon verkar pressad och föreslå att ni går och pratar med en vuxen. Om Emma inte vill eller vågar, kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig för Emma.

Charlies föräldrar har dåligt med pengar

För Charlie är det jobbigt att inte ha en mobiltelefon och att aldrig kunna fika. Föräldrarna har börjat prata om att de måste flytta för att de inte har råd att bo kvar, men då skulle ju alla kompisar försvinna och dessutom bor ju slakten nära där de bor nu. Charlie vill inte flytta och tycker det är riktigt jobbigt nu när föräldrarna har börjat bråka mer och mer om att det aldrig finns pengar.

Vart kan Charlie vända sig för att få hjälp? Vad skulle du som kompis kunna göra om du märker att Charlie har det jobbigt? Vilken/vilka typer av hjälp kan familjen söka från socialtjänsten?

Förslag till lösning:

Charlie kan vända sig till skolkurator, skolsköterska eller annan vuxen som hen har förtroende för. Om de vuxna på skolan får veta hur Charlie har det kan de prata med Charlies föräldrar om att söka hjälp hos socialtjänsten.

Charlie kan också själv ta kontakt med socialtjänsten genom att ringa till socialkontorets mottagning och berätta om hur det är. Socialtjänsten kan ge stöd till familjer för att de ska komma bättre överens och bråka mindre. De kan också ge ekonomiskt stöd till familjer som behöver det.

Som kompis kan du alltid försöka prata med den som har det jobbigt och vara en bra kompis. Du kan också föreslå att ni går tillsammans och pratar med en vuxen på skolan. Om Charlie inte vill, kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig för kompisen.

Lo bor i familjehem men det fungerar inte så bra

Lo bråkar ofta med sina familjehemsföräldrar och trivs inte alls lika bra som förut. Lo kan inte flytta hem till sina biologiska föräldrar, men är rädd för vad som kan hända om någon får veta att det inte fungerar i familjehemmet. Att behöva flytta igen är det sista Lo vill. Därför kan ingen få veta om hur jobbigt hon har det och om alla hemska saker hon och familjehemsföräldrarna säger till varandra.

Vem kan Lo prata med och vem har ansvar för att se till att Lo får det bättre? Vad skulle du som kompis kunna göra för att hjälpa Lo?

Förslag till lösning:

Lo kan prata med en skolkurator, skolsköterska eller en annan vuxen som hen har förtroende för. Om de vuxna på skolan får veta hur Lo har det i familjehemmet har de skyldighet att ta kontakt med socialtjänsten och göra en anmälan. Lo kan också själv ta kontakt direkt med sin socialsekreterare och berätta om sin situation.

Det är Los socialsekreterare som har ansvar för att se till att Lo får det bättre i familjehemmet. Socialsekreteraren kan till exempel försöka hjälpa Lo och familjehemsföräldrarna att komma bättre överens och bråka mindre.

Som kompis kan du alltid försöka prata med den som har det jobbigt och vara en bra kompis. Du kan också föreslå att ni går och pratar med en vuxen på skolan. Om Lo inte vill eller vågar, kan du själv prata med en vuxen som du lita på och berätta att du är orolig för kompisens.

Sara har en pojkvän fast hon inte får för sina föräldrar

Saras föräldrar vill inte att Sara ska ha någon pojkvän alls och om hon har en, ska han helst vara från samma land som föräldrarna. Annars skäms föräldrarna inför släkten. Sara avskyr att behöva ljuga för sina föräldrar men är kär och kan inte låta bli att träffa sin pojkvän. Sara är rädd att föräldrarna ska få reda på att hon har en pojkvän och förbjuda henne från att träffa honom.

Vad kan Sara göra och vem kan hon prata med om sin situation? Skulle det göra någon skillnad om föräldrarna också börjat prata om att de vill att Sara ska gifta sig med en pojke i deras hemland? Skulle svaret på frågan om vad Sara kan göra bli annorlunda? Vad skulle du som klasskompis till Sara vilja göra i det läget?

Förslag till lösning:

Sara kan prata med en skolkurator, skolsköterska eller en annan vuxen som hon har förtroende för. Om de vuxna på skolan får veta om Saras situation och är oroliga för henne har de en skyldighet att ta kontakt med socialtjänsten och göra en anmälan. Sara kan också själv ta kontakt med socialtjänsten, berätta om sin situation och få råd i hur hon kan göra. Sara, du som kompis och andra vuxna som Sara pratar med kan också kontakta Origo, som är en verksamhet för unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. De kan ge råd och stöd när man som Sara befinner sig i en situation där man inte får välja själv vem man blir kär i. Att behöva gifta sig med någon som man inte vill gifta sig med är olagligt. Det är också olagligt att gifta sig om man är under 18 år. Om Saras föräldrar vill att hon ska gifta sig med någon som de har valt ut och kanske till och med innan hon blivit myndig kan Sara, eller någon vuxen, även kontakta polisen.

Som kompis kan du alltid försöka prata med den som har det jobbigt och vara en bra kompis. Du kan också föreslå att ni går och pratar med en vuxen på skolan eller att ni ringer till Origo eller socialtjänsten. Om Sara inte vill eller vågar, kan du själv prata med en vuxen som du litar på om du är orolig.

Tyra blir kontrollerad av sin pojkvän

Tyra och Elias träffas och blir blyxtkära. Allt är perfekt i början, men efter ett tag börjar Elias att alltmer kontrollera Tyra. Han kollar hennes telefon, kräver att få hennes lösenord, vilket hon ger honom. Han är svartsjuk och i början tycker Tyra att det är gulligt. Tyras utrymme blir allt mindre och ibland känns Elias hotfull. Hon får inte längre klä sig som hon vill eller umgås med vem hon vill. Tyra vill inte lämna Elias, men känner att situationen börjar bli ohållbar.

Vart kan Tyra vända sig för hjälp? Vad skulle du som kompis kunna göra om du märker att Tyra har det jobbigt?

Till detta exempel saknas film.

Förslag till lösning:

Tyra kan vända sig till skolkurator, skolsköterska eller en annan vuxen som hon har förtroende för. Om de vuxna på skolan får veta hur Tyra har det kan de prata med Tyras föräldrar om att söka hjälp hos socialtjänsten. Tyra kan också själv ta kontakt med socialtjänsten genom att ringa till socialtjänstens mottagning och berätta om hur det är. Tyra kan också vända sig till ungdomsmottagningen, stödcentrum för unga brottsutsatta eller till ungarelationer.se för att få råd och stöd i sin situation.

Som kompis kan du alltid försöka prata med den som har det jobbigt och vara en bra kompis. Du kan också föreslå att ni går tillsammans och pratar med en vuxen på skolan. Om Tyra inte vill, kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig för kompisens.

Maja tycker det är jobbigt att gå till skolan

Maja vill gå till skolan men känner sig annorlunda. Hon får ont i magen och blir illamående och känner att det är omöjligt att gå dit. Maja känner sig ledsen och besviken på sig själv. Hon är rädd för vad klasskompisar tycker och säger om henne. Hon känner sig konstig och utanför och det blir till slut lättare att inte gå till skolan. Hennes föräldrar blir arga på henne när hon stannar hemma. När Maja orkar gå till skolan tycker hon oftast att det okej men på grund av frånvaron hänger hon inte med på lektionerna. Rasterna kan bli jobbiga med många elever och höga ljud.

Vem skulle Maja kunna vända sig till för stöd och hjälp?

Hur skulle socialtjänsten och skolan kunna hjälpa Maja?

Vad skulle du som vän kunna göra?

Till detta exempel saknas film.

Förslag till lösning:

Maja kan vända sig till någon inom skolan som hon har förtroende för, exempelvis en lärare, skolkurator eller skolsköterska. Hon kan också vända sig till någon vuxen utanför skolan som hon har förtroende för såsom förälder, syskon eller släkting. När Maja inte kommer till skolan, har skolan ett ansvar att hjälpa Maja med det som hon tycker känns jobbigt och som påverkar skolgången.

Ibland kan problem höra ihop med att man inte har det bra hemma och då kan socialtjänsten hjälpa till och/eller så kan Maja behöva stöd och hjälp från hälso- och sjukvården för sitt mående. Beror problemen med att Maja inte går till skolan på hennes hemsituation, kan socialtjänsten hjälpa till på olika sätt beroende på problematik och det kan handla om stöd till Maja och till hennes föräldrar.

Som vän kan du föreslå att du och Maja tillsammans går och pratar med en vuxen om det som känns jobbigt. Om Maja inte vill kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig för Maja.

Du som vän gör det du kan och orkar i att stötta Maja, men det är de vuxnas ansvar att hjälpa Maja till skolan.

Liam får frågor om kriminella uppdrag

Liam har länge haft det svårt i skolan. Han skolkar från lektioner och hänger med kompisar i korridorerna. Hemma är det ofta bråk. Han får kontakt med några äldre personer som pratar om hur han kan tjäna snabba pengar. Liam tar sitt första uppdrag som ger honom pengar han aldrig tidigare haft. Liam dras nu in i en värld av droger, våld och vapen. En dag får han ett uppdrag han inte vill göra. När Liam säger nej blir både han och hans familj hotad och han känner att han inte har något val. Liam vet inte hur han ska ta sig ur situationen.

Vem skulle Liam kunna vända sig till för stöd och hjälp?

Hur skulle socialtjänsten och skolan kunna hjälpa Liam?

Vad skulle du som vän kunna göra?

Till detta exempel saknas film.

Förslag på lösning

För att få hjälp behöver Liam lita på och våga ta hjälp av en vuxen. Liam kan vända sig till en lärare, skolkurator, skolsköterska, fältassistenter eller en annan vuxen som han har förtroende för i eller utanför skolan. Liam kan också prata med förälder, syskon eller släkting han har förtroende för. Liam själv eller en vuxen i hans närhet kan kontakta socialtjänsten och/eller polis på 114 114.

Socialtjänsten måste alltid se till att skydda Liam från alla former av hot och våld. Alla kan ta kontakt med socialtjänsten genom att kontakta mottagningen. Socialtjänsten utreder då Liams skyddsbehov och vilket stöd Liam och hans familj kan behöva. Liam kan också vända sig till stödcentrum för unga brottsutsatta för råd och stöd.

Som vän kan du föreslå för Liam att ni tillsammans ska prata med en vuxen som Liam har förtroende för och be om hjälp. Om Liam inte vill kan du själv ta kontakt med en vuxen som du har förtroende för och berätta att du är orolig för Liam.

Kontaktuppgifter till socialtjänsten i Haninge

För dig som skolpersonal

Vill du ställa frågor eller rådgöra kring en eventuell orosanmälan, kontakta socialtjänstens mottagningsgrupp på telefon **08-606 79 96**.

Vill du göra en orosanmälan kan du göra det på numret ovan, eller digitalt via haninge.se

Efter kontorstid fram till klockan 02.00 kontaktar du socialjouren Södertörn på telefonnummer **020-70 80 03**.

Vid akut oro klockan 02.00–08.30, ring SOS Alarm **112** och uppge att du vill komma i kontakt med Socialjouren Södertörn.

För elever

Även elever kan ställa frågor eller be om råd hos socialtjänstens mottagningsgrupp på telefon **08-606 79 96**.

Om eleven tycker det känns jobbigt att ringa själv kan hen göra det tillsammans med en vuxen person som hen litar på, till exempel en släkting, tränare, lärare eller skolkurator. Barnet kan också be den vuxna att ringa till socialtjänsten och berätta om det som är svårt.

Som barn och ungdom kan man prata med socialtjänsten anonymt. Då kan eleven ställa frågor och ta reda på mer innan hen bestämmer sig för om hen vill gå vidare.

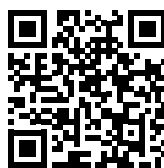
Mer information om socialtjänsten

På Haninge kommuns webb finns mer information om socialtjänsten och länkar till fakta som riktar sig såväl till barn och unga som till vuxna. haninge.se/omsorg-och-stod

Vill du som vuxen göra en insats för ett barn?

Det finns många barn och unga som är i behov av en vuxen utöver sina egna föräldrar – exempelvis som kontaktperson, kontaktfamilj eller familjehem. Är du intresserad av ett sådant uppdrag kan du läsa mer om detta på kommunens hemsida eller kontakta socialtjänsten i Haninge för att höra mer och anmäla intresse.

Skanna QR-koden för att läsa mer om socialtjänsten på haninge.se

Haninge
kommun

Postadress: 136 81 Haninge. **Besöksadress:** Rudsjöterassen 2.
Telefon: 08-606 70 00. **Web:** www.haninge.se